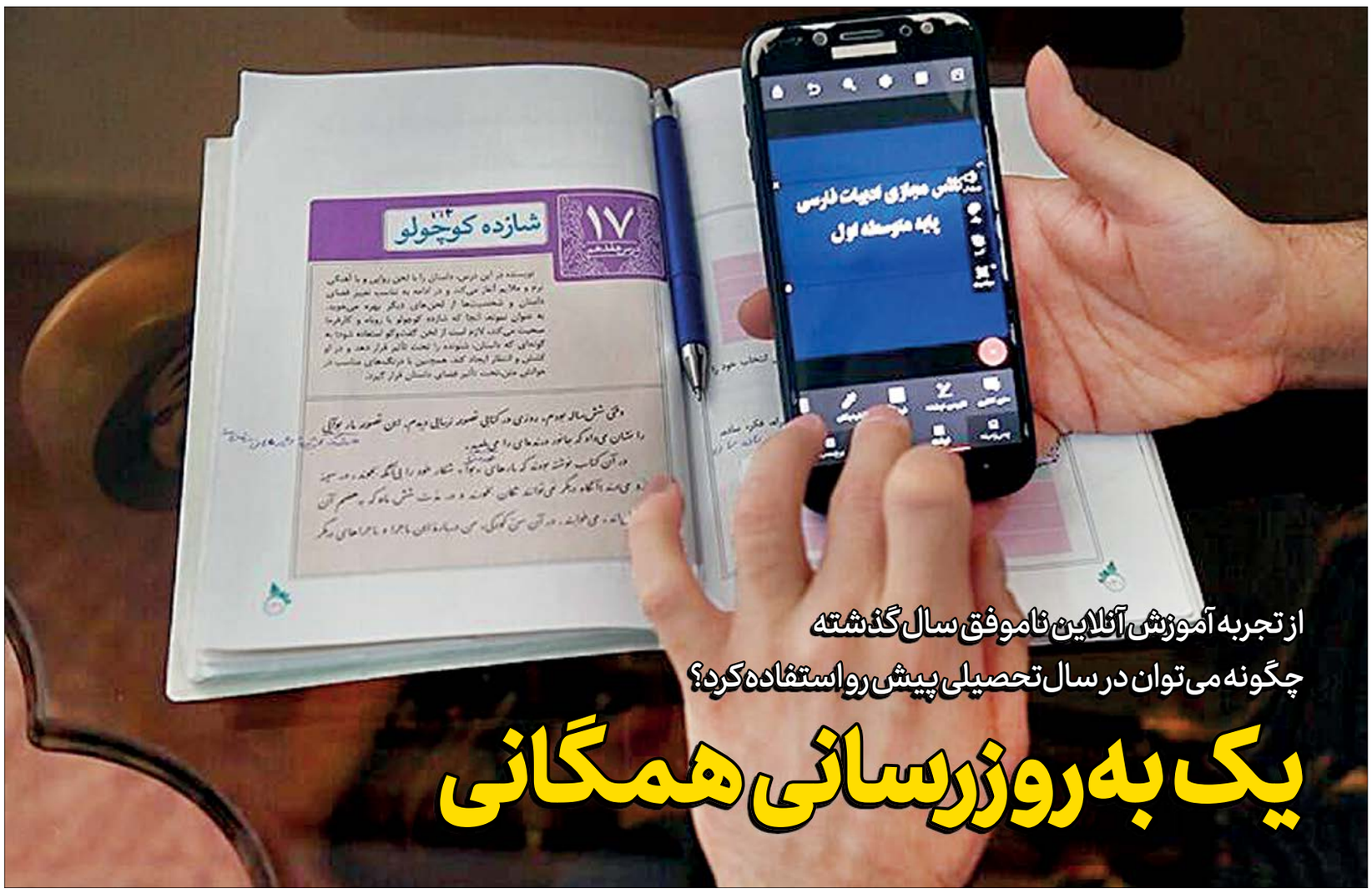

در حالی که گوشی هوشمند، لازمهٔ آموزش مجازی است اما سال گذشته، حدود ۳ میلیون دانش‌آموز به آن دسترسی نداشتند / عکس: تسنیم

از تجربه آموزش آنلاین ناموفق سال گذشته
چگونه می‌توان در سال تحصیلی پیش رو استفاده کرد؟

یک به روزرسانی همگانی

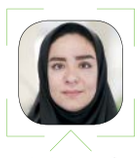

نرگس خانعلی‌زاده
جامعه

رکورد به‌جامانده از آموزش آنلاین، حدود یک سال‌تحصیلی کامل به‌علاوه سه ماه پایانی سال‌تحصیلی ۹۸ است؛ آموزشی که براساس فناوری و در بستر فضای مجازی پیش رفت و امروز ما دوباره در آستانه سال‌تحصیلی جدیدی ایستاده‌ایم. سالی که طبق گفته‌ها و شنیده‌ها و البته براساس واقعیت امروز جامعه که همه‌گیری ویروس کرونا ما را با آن مواجه کرده‌است، همچنان خبر از مجازی بودن آموزش می‌دهد. اما آموزش آنلاین در همین مدت کوتاه هم دستاوردها و چالش‌هایی با خود به همراه داشته‌است که حالا هرکدام از آنها می‌تواند برای مدیریت هرچه بهتر آموزش در سال‌تحصیلی پیش‌رو کمک‌حال‌مان باشد. آن‌طور که کارشناسان آموزشی می‌گویند، تجربه یک سال گذشته به همه افراد درگیر در این جریان کمک کرد به این نتیجه برسند که بین ارائه آموزش در فضای مجازی با تدریس موثر باید تفاوت قائل شوند؛ اتفاقی که اگر رخ ندهد، ممکن است به یادگیری منجر نشود. آنها معتقدند باید تصور کنیم در دو سرزمین متفاوت می‌خواهیم زندگی کنیم؛ بنابراین حتما باید زیست ما در سرزمین جدید با مختصات آنجا تغییر کند و آموزش آنلاین، همان زیست جدیدی است که باید در فضای مجازی و متناسب با شرایط، تغییر کند. پس این روزها این معلمان، دانش‌آموزان، والدین و حتی برنامه شاد هستند که باید به‌روزرسانی و تبدیل به یک نسخه تازه و آماده برای یک سال‌تحصیلی جدید شوند.

مهرماه پیش‌رو، نه شبیه اسفند ۹۸ است که به‌یکباره با ویروسی ناشناخته روبه‌رو شدیم و معلمان و دانش‌آموزان، به پیام‌رسان‌های داخلی و خارجی پناه بردند و نه به مهر ۹۹ شباهت دارد؛ مهرماهی که ذهنیت بیشتری درباره آموزش آنلاین وجود داشت اما نه بسترها و زیرساخت‌های لازم برای چنین آموزشی مهیا بود و نه کسی می‌دانست که قرار است دقیقا چه اتفاقی بیفتد. در این میان، معلمان، والدین و دانش‌آموزان، هرکدام و با هر نقشی که داشتند، سعی کردند کج‌دار و مریز با این شکل از آموزش سر کنند و آن را بگذرانند اما انگار امسال همه‌چیز فرق دارد و تجربه یک سال تمام آموزش آنلاین و حضور در فضای مجازی، همه را آبدیده‌تر کرده‌است. این را کارشناسان آموزشی می‌گویند که معتقدند سال‌تحصیلی پیش‌رو، می‌تواند سالی کم‌چالش‌تر از قبل باشد.

در انتظار نسخه سومی از شاد

برنامه شاد توانست یکی از پرسروصداترین اعتراضات آموزش آنلاین در سال گذشته را به خودش اختصاص دهد؛ برنامه‌ای که نتوانست آن‌طور که انتظار می‌رفت عمل کند و به دلیل ضعف‌های ساختاری و عملکردی، مورد اعتراض بسیاری از دانش‌آموزان و معلمان قرار گرفت. برنامه‌ای که طبیعتا انتظار داشتیم در مدت سه‌ماهه تعطیلات تابستانی، ضعف‌هایش بررسی و رفع شده‌باشد اما چیزی که امروز با آن روبه‌رو هستیم این است که در کمتر از یک ماه مانده به آغاز سال‌تحصیلی و آموزش مجازی، این برنامه هنوز مسؤولی ندارد. این را حسن‌الحسینی، مسؤول پیشین برنامه شاد می‌گوید؛ فردی که بیش از هرکسی بر معایب این برنامه آگاهی دارد: «برای مثال در برخی از زمان‌ها که زمان اوج مراجعه دانش‌آموزان و معلمان به برنامه شاد بود، با مشکلات متعددی ازجمله کاهش سرعت برنامه روبه‌رو می‌شدیم؛ موضوعی که یا باید به‌صورت ریشه‌ای و نرم‌افزاری حل شود یا این‌که برنامه‌ریزی مشخصی برای مدارس ارائه گردد تا همه مدارس در زمانی یکسان به برنامه مراجعه نکنند.» مشخص است که برنامه شاد برای سال‌تحصیلی جدید، نیازمند به‌روزرسانی است؛ اتفاقی که بهتر است به شکل ارائه سومین نسخه از برنامه شاد شاهدش باشیم ولی به نظر می‌رسد تا امروز جدی گرفته نشده و همچنان همان نسخه قدیمی شاد در اختیار دانش‌آموزان است. موضوعی که الحسینی هم آن را تایید می‌کند و می‌گوید: «لازم است برنامه شاد هرچه زودتر به روز شود و با امکاناتی بیش از سال گذشته و طبق انتظار دانش‌آموزان ارائه شود.» ضمن این‌که او از نیاز به مشارکت بخش خصوصی و حضور استارتاپ‌ها برای ارتقای هرچه بهتر برنامه شاد می‌گوید و آن را لازمه بالا بردن کیفیت این برنامه می‌داند؛ نیازی که تا همین امروز به تأخیر افتاده و انجام نشده‌است.

اما فارغ از مشکلات نرم‌افزاری برنامه شاد، ابراهیم سحرخیز، معاون پیشین وزارت آموزش و پرورش از نیاز به ایجاد بسته و فرصتی آموزشی در شبکه شاد می‌گوید که به طور اختصاصی به دانش‌آموزان پایه اول تعلق داشته‌باشد. او معتقد است آموزش به دانش‌آموزان پایه اول، نیاز به تخصصی دارد که حتی تحصیلکرده‌ترین والدین هم نمی‌توانند آن را به صورت اصولی به دانش‌آموز انتقال بدهند: «پس چه بهتر که امکانات و آموزش‌های ویژه‌ای در شبکه شاد قرار گیرد که دانش‌آموز کلاس اولی به طور شبانه‌روزی به آن دسترسی داشته‌باشد و با تکرار و تمرین در ذهنش نهادینه شود.» به نظر سحرخیز، تدریس مفاهیم ریاضی و به‌خصوص فارسی برای کودکانی که هنوز سواد ندارند، کاری بسیار تخصصی و نیازمند توجه است که با چند ساعت آموزش آنلاین امکان‌پذیر نخواهد بود. برای همین است که او اختصاص دادن بخشی از این برنامه برای والدین دانش‌آموزان را هم یکی دیگر از تغییرات لازم برنامه شاد می‌داند: «تجربه سال گذشته به ما نشان داد والدین هم در روند تحصیلی بچه‌ها مشارکت زیادی دارند. فکر می‌کنم اگر پدر و مادر به هدف درس و معلم آگاه باشند، بهتر می‌توانند در این مسیر با دانش‌آموز همراه باشند و فراهم‌آوردن امکان این آگاهی و ارتباط والدین با معلمان و کادر آموزشی در بستر شاد، گام مؤثری خواهد بود.» ضمن این‌که سحرخیز، جای خالی برنامه‌های پرورشی در شبکه شاد را یکی دیگر از اساسی‌ترین ضعف‌های این برنامه می‌داند. به نظر او، گنجاندن بازی و تفریح و مسابقات، یکی از تغییراتی است که لازم است در برنامه امسال شاد در نظر گرفته شود.

به‌روزرسانی معلمان

واقعیت این است همه معلمان در سراسر کشور در یک سطح از توانمندی نیستند؛ واقعیتی که از نظر ابراهیم سحرخیز نیازمند یک برنامه توانمندسازی و به‌روزرسانی جدی است تا همه آنها بتوانند با آموزش آنلاین و در بستر فضای مجازی به هدف خود که یادگیری دانش‌آموزان است، برسند. ضمن این‌که سحرخیز می‌گوید باید همه معلمان را به سمت‌وسویی سوق بدهیم که خودشان تولیدکننده محتوا باشند، چنان‌که بتوانند یک تمرین ریاضی مشخص را با علم و سلیقه خودشان تولید کنند و آن را در فضای مجازی به اشتراک بگذارند: «اتفاقی که سال گذشته هم افتاد اما در بین همه معلمان و در سراسر کشور همه‌گیر نبود.» اما وقتی صحبت از ارائه آموزش آنلاین در فضای مجازی می‌شود، منظور چه نوعی از آموزش است؟ سوالی که رضوان حکیم‌زاده، معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش در پاسخ به جام‌جم می‌گوید: «هر آموزشی، اجزایی دارد که شامل تدریس، ارائه تکلیف، ایجاد ارتباط، مدیریت کلاس، مدیریت زمان، بازخورد و رصد یادگیری دانش‌آموزان است. ضمن این‌که تجربه سال گذشته به ما نشان داده‌است که ما باید بیشتر از هر مساله‌ای روی اصول یادگیری و ارزیابی مرحله‌ای تمرکز کنیم، این آن نکته‌ای است که باید از تدریس هم بیشتر مد نظر قرارش بدهیم.»

حکیم‌زاده یکی دیگر از آفت‌های آموزش آنلاین در سال گذشته را اتکای دانش‌آموزان به فناوری می‌داند و راه چاره آن را در تغییر شیوه تدریس معلمان می‌بیند: «فراموش نکنیم به دلیل اجباری که اتفاق افتاده، استفاده بیش از حد از فضای مجازی و حتی برنامه شاد، نباید منجر به این شود که دانش‌آموزان از فعالیت‌های عملی، دست‌ورزی و مطالعه کتاب فاصله بگیرند.» در واقع او معتقد است معلمان باید برنامه‌ای بچینند تا تعادلی بین استفاده از فناوری و فعالیت‌های عملی در زیست دانش‌آموزان لحاظ شود و به تعادل برسد.

مشتاقان به تحصیل

سال گذشته، سال سختی برای همه کسانی بود که به هر نحو و شکلی در روند آموزش، حضور داشتند؛ برای دانش‌آموزان سخت‌تر. موضوعی که رضوان حکیم‌زاده، معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش به آن اشاره می‌کند و معتقد است که این دانش‌آموزان بودند که هم فرصت تعاملات اجتماعی خود را از دست دادند و هم قرار بود تا در فضایی جدید و تازه تحصیل کنند. البته به نظر حکیم‌زاده، دانش‌آموزان در مقابل دو گروه معلمان و والدین، بیشترین آشنایی را با فضای مجازی داشته و دارند: «آنها با فناوری بار آمده‌اند و بزرگ شده‌اند؛ بنابراین از نظر استفاده و حضور در فضای مجازی، مشکل بزرگی نداشتند و ندارند.» اما یکی از نکات قابل‌توجهی که در بین همه کارشناسان مشترک است، نگرانی از افت تحصیلی دانش‌آموزان است؛ دانش‌آموزانی که به برخی آنها ارفاق شده و با چشم‌بسته و با اما و اگر بالا آمده‌اند و حالا قرار است سال‌تحصیلی جدیدی را شروع کنند. آنقدر که ابراهیم سحرخیز به آسیب‌هایی اشاره می‌کند که در سال‌های آینده ظهور پیدا خواهدکرد و این اتفاق جبران نخواهد شد مگر با تغییر رویکرد و رویه خانواده‌ها و البته معلمان.

والدین ایستاده بر لب مرز

اتفاق عجیبی نبود؛ این‌که همزمان با برگزاری کلاس‌های درس در فضای مجازی و به صورت آنلاین، حضور والدین در روند تحصیلی دانش‌آموزان پررنگ شود و بیشتر از گذشته در جریان روند آموزش قرار بگیرند. آنقدر که به گفته حکیم‌زاده، پژوهشی که اخیرا روی ۲۰۰ هزار نفر از دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی صورت گرفته‌است، این موضوع را تایید می‌کند: «در واقع با این پژوهش به این نتیجه رسیدیم که بیشتر بچه‌ها به خصوص در دوره دبستان اعلام کردند که کمک زیادی از طرف خانواده‌ها داشته‌اند؛ البته که بیشترین کمک از طرف مادرها بوده‌است. اتفاقی که البته من آن را به فال نیک می‌گیرم چرا که پیش از این، بسیاری از خانواده‌ها خیلی در جریان میزان کیفیت و کمیت تحصیل فرزندان‌شان نبودند.» با این‌حال او معتقد است یکی از نکاتی که لازم است والدین در سال‌تحصیلی پیش‌رو در آن تجدیدنظر کنند، میزان و مقدار حضور و مشارکت در تحصیل فرزندان‌شان است: «باید بدانیم نقش موثر و مفید چیست و مرزش را از دخالت و انجام دادن کارها به جای دانش‌آموز جدا کنیم؛ یعنی نه راه بی‌خیالی و رها کردن دانش‌آموز در فضای مجازی را پیش بگیریم و نه این‌طور باشد که دانش‌آموز بدون کمک والدینش نتواند کاری از پیش ببرد.» حکیم‌زاده از این دو روش، به عنوان دو گونه ناکارآمد از ایفای نقش والدین نام می‌برد که بهتر است در سال‌تحصیلی پیش‌رو از آن دوری کنند.

یادداشت

علیرضا رحیمی
کارشناس آموزشی

اشتباه‌های سال گذشته را تکرار نکنیم

بر کسی پوشیده نیست که در سال‌تحصیلی پیش‌رو، مشکلات بزرگ سال گذشته وجود ندارد؛ چرا که چالش‌های اساسی را پشت‌سر گذاشته‌ایم. والدین به‌شکلی درست یا غلط با این شکل از آموزش خوگرفته‌اند و به بچه‌هایشان کمک می‌کنند. از طرف دیگر معلمان و دانش‌آموزان هم این فضا را پذیرفته‌اند اما طبیعتا برای هرچه بهتر شدن کیفیت آموزش، لازم است همه ما رویکرد جدیدی را در نظر بگیریم. در واقع به همان اندازه که آموزش آنلاین فرصتی برای ارتقای کیفیت آموزش دانش‌آموزان کشور شده‌است، به همان اندازه هم نسبت به زیرساخت‌هایی که سال گذشته وجود نداشت و در سال‌تحصیلی پیش رو هم وجود نخواهد داشت، نگران هستم؛ چرا که تجربه کوتاه پایان سال‌تحصیلی در اسفند ۹۸، این را به ما نشان داد که ابزار و پیام‌رسان واحدی برای چنین موقعیت و آموزشی در فضای مجازی در اختیار نداریم تا مسؤولان به فکر شاد بیفتند. اما سال‌تحصیلی گذشته و روی کار آمدن شاد هم ما را به هدف ایده‌آل‌مان نرساند؛ چرا که شاد واقعا چیزی برای ارائه نداشت و همچنان هم ندارد و نمی‌تواند راهگشای مفیدی برای آموزش آنلاین دانش‌آموزان باشد. در این میان، شناسایی ضعف‌های شاد در سال گذشته، شاید تنها فرصتی برای بهبود کیفیت این برنامه در سال‌تحصیلی پیش‌رو باشد؛ فرصتی که به نظر نمی‌رسد خیلی قدر آن را تا به امروز دانسته‌باشیم. به نظر من، در ابتدایی‌ترین اقدام لازم است برنامه شاد آنقدر قدرت داشته‌باشد که بتواند به طور همزمان، توانایی پذیرش حضور جمعیتی میلیونی از دانش‌آموزان را داشته‌باشد و به آنها خدمات ارائه کند؛ تغییری که اگر به واسطه تجربه‌ای که وجود دارد و همه کاربران، از معلمان، تا دانش‌آموزان و حتی والدین آنها هم به آن آگاهی دارند، در مهرماه پیش‌رو حل نشده‌باشد، واقعا جای تعجب دارد و غم‌انگیز خواهد بود.

حالا اگر از موضوع شاد و ابزارهایی که در اختیار داریم هم بگذریم، نوع تدریس معلم‌مان نیز قطعا باید تغییر کند؛ چرا که آنها در سال گذشته، آزمون و خطای آموزش آنلاین را پشت‌سر گذاشته‌اند و حالا وقت این است که به نتیجه نهایی رسیده‌باشند. بهترین مثال ضعف در این نوع از تدریس، بی‌توجهی بسیاری از دانش‌آموزان به تدریس آنلاین معلمی است که دسترسی به دانش‌آموز ندارد تا تذکر به حواس جمعی به مطالب بدهد؛ موضوعی که احتمالا معلم‌ها با آن درگیر شده‌اند و در سال گذشته، متوجه حضور نیافتن برخی دانش‌آموزان در کلاس درس آنلاین خودشان بوده‌اند؛ برای همین است که اگر امسال هم فقط بر روی انتقال مفاهیم تکیه کنند، شیوه‌های تدریس‌شان را عوض نکنند و جذابیتی به آن نیفزایند، باز هم این اتفاق خواهد افتاد و زمانی که معلم حرف می‌زند و مشغول تدریس است، دانش‌آموز مشغول بازی با تلفن همراه یا تبلت است؛ اتفاقی که اگر غیر از این باشد و دانش‌آموز جذب تدریس شده‌باشد، نشان از هنر معلم دارد.

حق با شماست

info@jamejamdaily.ir
روابط عمومی: ۲۳۰۰۴۴۴۴

#واکسن-کرونا
تبریزی از ارومیه:
سهل‌انگاری در واردات واکسن به بهانه‌های مختلف باعث مرگ و میر بسیاری از هموطنان شده و خانواده‌های بسیاری داغ عزیزان‌شان را دیدند. امیدوارم با واکسیناسیون گسترده شاهد افول این بیماری باشیم.

#اعتماد-دولت
انوری از تهران:
امیدوارم دولت جدید با کنترل بازار و برخورد با مفسدان ثبات را به بازار برگرداند و مردم بتوانند اعتمادی دوباره به دولت بکنند.

#خودرو-قیمت
قروی از شیراز:
با وجود افزایش تولید و پیش‌فروش خودرو توسط خودروسازان، چرا باید قیمت خودرو در بازار همچنان افزایش پیدا کند؟

#وام-ازدواج
شهروندی از تهران:
وام‌های ازدواج ۱۰۰ میلیونی با بازپرداخت ۱۰ ساله هرچند کار مثبتی برای زوج‌هاست اما ضمانت این وام‌ها که اغلب باید توسط کارمندان رسمی انجام شود، مشکلاتی ایجاد کرده‌است. بانک مرکزی سازوکارهای دیگری برای ضمانت وام‌ها پیدا کند؛ مثل یارانه‌ها یا قطع سهمیه بنزین . ضمن این‌که بسیاری از پرونده‌های قضایی نیز مربوط به واریز نشدن اقساط وام و کسر از حقوق ضامنان است.

#پارک-دوبل
خادمی از تهران:
توقف دوبل رانندگان مسافرکش در بلوار میرداماد روبه‌روی مترو به سمت میدان محسنی باعث ترافیک در این محدوده می‌شود. لطفا پلیس راهنمایی و رانندگی تدبیری برای حل این مشکل بیندیشد.

#کد-رهگیری
شهروندی از تهران:
بسیاری از خانه‌ها در شهر تهران، بدون دریافت کد رهگیری اجاره داده می‌شود؛ به همین علت فرصت تخلفات برای افراد مختلف فراهم شده است. بدتر از آن هم این است که به دلیل ثبت نشدن رسمی این قراردادها، امکان پیگیری این تخلفات هم وجود ندارد. اتفاقی که راه را برای تخلفات گوناگون باز می‌کند.

جوابیه

در پی درج پیامی در روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۵/۰۳ با عنوان «عدم نظافت کوچه تاجیک» رئیس اداره روابط‌عمومی شهرداری منطقه ۱۴ شهر تهران با ارسال نمابری اعلام کرد: ضمن تشکر از شهروند محترم به آگاهی می‌رساند درخواست مورد اشاره در معبر مذکور انجام و تذکر لازم به پیمانکار مربوط داده شد.